

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ, МОЛОДІ ТА СПОРТУ УКРАЇНИ
РІВНЕНСЬКИЙ ДЕРЖАВНИЙ ГУМАНІТАРНИЙ УНІВЕРСИТЕТ

Вісник № 4
кафедри педагогіки початкової освіти

Професійний розвиток педагога

Збірник наукових праць викладачів, студентів
педагогічного факультету РДГУ та вчителів загальноосвітніх шкіл

Матеріали II регіонального науково-практичного семінару
«Сучасний вчитель початкових класів: взаємодія ВНЗ та школи»
1 грудня 2011 року

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ, МОЛОДІ ТА СПОРТУ УКРАЇНИ
РІВНЕНСЬКИЙ ДЕРЖАВНИЙ ГУМАНІТАРНИЙ УНІВЕРСИТЕТ

Вісник № 4
кафедри педагогіки початкової освіти

Професійний розвиток педагога

Збірник наукових праць
викладачів, студентів педагогічного факультету РДГУ
та вчителів загальноосвітніх шкіл

Матеріали II регіонального науково-практичного семінару
«Сучасний вчитель початкових класів: взаємодія ВНЗ та школи»

1 грудня 2011 року

РІВНЕ-2011

УДК 37:371:372:373:374:376:379

Вісник кафедри педагогіки початкової освіти. Матеріали II регіонального науково-практичного семінару «Сучасний вчитель початкових класів: взаємодія ВНЗ та школи» - № 4. – Рівне: РДГУ, 2011.- 202 с.

Упорядник: Тетяна Євстафіївна Колупаєва, кандидат педагогічних наук, професор, завідувач кафедри педагогіки початкової освіти Рівненського державного гуманітарного університету

Рецензент: Павелків Роман Володимирович, доктор психологічних наук, професор, проректор з науково-педагогічної та навчально-методичної роботи Рівненського державного гуманітарного університету, академік АН вищої школи України

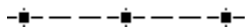
Комп'ютерний набір та верстка: Шурин Олена Іванівна

У збірнику подаються статті, повідомлення, тези викладачів, студентів, аспірантів кафедри педагогіки початкового навчання та вчителів шкіл. Представлена тематика розроблена з урахуванням сучасного вітчизняного та зарубіжного педагогічного досвіду, досягнень педагогічної та психологічної науки. Матеріали збірника були представлені на науково-педагогічному семінарі, "Сучасний вчитель початкових класів: взаємодія ВНЗ та школи", проведеного кафедрою педагогіки початкової освіти за участю вчителів шкіл, завучів, представників міського управління освіти. Матеріали збірника розраховані на викладачів, студентів психолого-педагогічних спеціальностей.

За достовірність фактів, дат, назв і т.п. відповідають автори статей. Думки авторів можуть не збігатися з позицією редколегії.

Рекомендовано до друку рішенням кафедри педагогіки початкової освіти протокол № 3 від 15.11.2011 р.

10. Кобченко К. А. Київські вищі жіночі курси: становлення жіночого університету // Наукові записки Національного університету «Києво-Могилянська академія». - 2002., Т. 20: Спеціальний випуск: у 2 частинах.- Ч. 1. - С. 190-196.
11. Кобченко К. «Жіночий університет Святої Ольги». Історія Київських вищих жіночих курсів. - Київ, 2007. - 270 с.
12. Кобченко К. А. Створення та початок діяльності Київських вищих жіночих курсів // Вісник Київського національного університету імені Тараса Шевченка. Серія: Історія. - 2001. - Вип. 58.- С. 30-33.
13. Малинко И.Г. Деятельность высших женских курсов на Украине (конец XIX – начало XX вв.) // Вопросы истории СССР. – X., – 1984. – Вып. 29. – С. 121-127.
14. Шушара Т. З історії розвитку жіночої освіти // Рідна школа.- 2005-№6-С.76-77.

УДК 378.14.011.31 : 159.9.072

*Бордюк Володимир Миколайович,
кандидат педагогічних наук,*

доцент кафедри педагогіки початкової освіти РДГУ

Мотивація професійного розвитку майбутніх вчителів засобами психологічного тренінгу

Ніколи не рано запитати себе: ділом я займаюся чи дрібницями.

А.П. Чехов

Постановка проблеми у загальному вигляді та її зв'язок із важливими науковими і практичними завданнями.

Віднайти «своє місце під сонцем» людина прагнула завжди і у всі часи. У різний час ця проблема вирішувалася по-різному. Нажаль у наші дні цій проблемі приділяється недостатньо уваги і майже скрізь можемо бачити людей «не на своїх місцях». Двірки працюють юристами, юристи – менеджерами, менеджери – лікарями... І мова йде не про професію за освітою, а за внутрішнім потенціалом[4, с.50].

Європейській державі Україна потрібні спеціалісти з високими професійними і громадянськими якостями, стійкими морально-етичними переконаннями, з високим рівнем національної самосвідомості.

Завдання вищої педагогічної освіти полягає не лише в тому, щоб дати відповідні професійні знання, а й у тому, щоб підготувати вчителя, який вміє творчо застосувати на практиці раніше здобуті знання, працювати з учнями та їх батьками, педагогічним колективом, критично оцінювати власні досягнення.

Провідна мета педагогічної освіти має бути спрямована на формування особистості професіонала, який покликаний творити Людину в усій її величі та красі. При цьому учитель повинен постійно прагнути професійного зростання, тобто мати розвинену мотивацію професійного розвитку.

Аналіз останніх досліджень, у яких започатковано розв'язання даної проблеми. Проблеми особистісного та професійного розвитку майбутніх педагогів були і залишаються об'єктом уваги багатьох вітчизняних та зарубіжних дослідників (К. Абульханова-Славська, І. Бех, А. Деркач, Г. Костюк, В. Лозова, О. Пехота та ін.).

Дослідженню мотиваційного компонента навчальної діяльності майбутніх вчителів та вивченню засобів його формування присвячені роботи Р. Вайсмана, С. Григоряна, Р. Гуревича, Д. Єфімової, Ю. Орлова, В. Шахова та ін.

Формулювання цілей статті. Метою нашого дослідження є розкриття можливостей психологічного тренінгу для мотивації професійного розвитку майбутніх вчителів. Саме мотивація майбутніх педагогів потребує упровадження спеціальної системи їхньої підготовки. Психологічний тренінг є засобом організації активної взаємодії у процесі спеціально організованого навчання із розвитком мотивації професійного вдосконалення.

Виклад основного матеріалу дослідження з повним обґрунтуванням отриманих наукових результатів. Кожна професійна діяльність вимагає від спеціаліста певного набору особистісних якостей і здібностей, у структурі яких, під впливом її специфіки виявляються професійно значущі з них. Результати досліджень багатьох учених вказують на необхідність наявності спеціальних здібностей до професійної діяльності для педагога. Так, А. Деркач зазначає, що специфічні для педагога якості виражають сформованість усіх компонентів психіки професіонала – психічних процесів, властивостей, станів, утворень, які дозволяють йому виконувати обрану діяльність.

Проблема професійного розвитку майбутнього вчителя, формування його як соціально-активної особистості досить широко висвітлені у психолого-педагогічній літературі. Здійснений аналіз свідчить, що розробка системи підготовки у вищій школі здійснюється за такими напрямками:

- питання методології формування особистості вчителя (С. Архангельський, А. Бойко, В. Ільїн, М. Каган, Л. Кондрашова, О. Щербаков);
- науково-теоретичні основи формування особистості вчителя у процесі професійного розвитку (Ф. Гоноволін, М. Кухарев);
- питання професійного розвитку та діяльності вчителів, викладачів (О. Абдулліна, А. Алексюк, Г. Андреева, М. Євтух, І. Зязюн, О. Мороз, Н. Ничкало, Т. Сущенко);

- визначення науково обґрунтованого змісту професійного навчання, змісту педагогічних знань та вмінь (О. Абдуліна, В. Сластьонін, Л. Спірін, О. Щербаков);
- педагогічна взаємодія у процесі професійної підготовки студентів (А. Бойко, Л. Кондрашова, Л. Нечаєва);
- методи самовиховання та розвитку педагогічної техніки (Ю. Азаров, В. Кан-Калик, С. Омельченко);
- шляхи удосконалення навчально-виховного процесу у вищому педагогічному закладі освіти (М. Болдирєв, І. Ісаєв, Т. Сущенко, Г. Троцко).

Поняття «професійний розвиток» ототожнюють з готовністю до професійної діяльності (Н. Костіна), інші дослідники вважають, що розвиток включає формування готовності майбутніх вчителів до професійної діяльності (Л. Григоренко, Т. Гущина, Г. Троцко)[5, с.89].

Погоджуємося з позицією Л. Кондрашової, яка говорить про необхідність комплексного підходу до професійного розвитку студентів вищих педагогічних закладів освіти, сутність якого полягає у єдності загальнопсихологічного та морального розвитку спеціаліста[2, с.27].

Вагомим фактором у визначенні ідеального комплексу професійних знань і вмінь, які необхідні для професійного становлення особистості майбутнього вчителя є втілення провідних функцій навчання у ВНЗ, до яких відносять:

- формування професійних (цільових, смислових, операційних) установок (переконань);
- формування системи професійно важливих знань, науково-культурного світогляду;
- формування професійно важливих умінь та навичок;
- виявлення, розвиток професійно важливих здібностей (інтелектуальних, перцептивних, комунікативних, організаторських тощо);
- розвиток духовних потреб майбутнього вчителя, морально-етичне вдосконалення його особистості;
- сприяння самоактуалізації кожної особистості, культивування розвитку індивідуальності як передумови індивідуального стилю праці.

Г. Троцко зазначає, що «професійно-педагогічний розвиток – це система, яка характеризується взаємозв'язком та взаємодією структурних та функціональних компонентів, сукупність яких визначає особливість, своєрідність, що забезпечує формування студента відповідно до поставленої мети – вийти на якісно новий рівень готовності студентів до професійної діяльності»[3, с.104].

Складовими професійного розвитку педагога є:

- психолого-педагогічна підготовка (Н. Кузьміна, О. Піскунов);
- взаємозв'язок теоретичної підготовки та педагогічної практики (О. Абдуліна, Л. Кондрашова), професійна освіта (В. Сластьонін, Н. Хмель);
- спільна діяльність професорсько-викладацького складу зі студентами (М. Кобзєв, В. Страхов);
- професійно корисні види діяльності (С. Вершеловський, Л. Лєсохіна).

Метою професійного розвитку є формування якостей майбутнього вчителя через оволодіння систематизованими знаннями, вміннями, навичками та необхідними професійними властивостями.

Особливістю професійного розвитку майбутнього вчителя є те, що в період формування його професійної зрілості на творчому рівні відбувається, з одного боку, розвиток індивідуальних характеристик (потреби, інтереси, настанови, рівень прихильності, особливості інтелекту тощо), які впливають на самовизначення у професії, професійну адаптацію, а з іншого боку – педагогічна діяльність певним чином впливає на формування самооцінки, самоставлення. Суттєвим є те, що в процесі професійного розвитку майбутнього вчителя відбувається не лише розкриття його внутрішнього потенціалу, але і його примноження.

Таким чином, під «*професійним розвитком майбутнього вчителя*» розуміємо процес розвитку особистості, зорієнтований на високий рівень професіоналізму і професійних досягнень, і такий, що здійснюється за допомогою навчання і саморозвитку в процесі професійної діяльності та професійних взаємодій.

Найчастіше джерелом активності особистості визначають мотивацію, яку розглядають як процес і динамічну складову діяльності, або як систему чинників (мотиви, потреби, цілі, інтереси тощо), що детермінують поведінку.

Мотивація навчання є чинником, що детермінує ефективність навчально-пізнавальної діяльності студентів та їхнього професійного зростання. Професійна мотивація дозволяє студентам активно прагнути до поповнення професійних знань, оволодіння професійними вміннями, вдосконалення професійних якостей і здібностей, спонукає і спрямовує діяльність особистості і після оволодіння професією[1, с.67]. Мотивація навчальної діяльності майбутніх вчителів – полісистемна, її особливість – наявність декількох значущих детермінант: особистісного розвитку, навчальної діяльності, соціальної взаємодії, професійного становлення.

Механізмом формування мотивації є вчасне і систематичне формулювання викладачами ВНЗ цілей професійно-орієнтованої навчальної діяльності на досягнення яких студенти спрямовують свою діяльність. При цьому важливе значення має правильна організація педагогічної взаємодії між викладачами і студентами, яка повинна бути зорієнтована на принципи діалогізації, проблематизації, персоналізації, індивідуалізації і диференціації.

Під *мотивацією професійного зростання студентів* розуміємо сукупність їхніх стійких мотивів і спонукань, що визначають зміст і спрямованість динамічного, неперервного і спрямованого процесу зростання

внутрішньої потреби в особистісному перетворенні, здатність до актуалізації внутрішнього потенціалу й усвідомленого вибору індивідуальної професійно-особистісної стратегії і освітнього маршруту впродовж життя, результатом чого є високий рівень сформованості професійної компетентності майбутнього фахівця.

Ефективним засобом підвищення мотивації професійного розвитку майбутніх вчителів є спеціально організовані тренінги. У процесі їх планування і проведення необхідно враховувати ряд психологічних факторів, які детермінують мотивацію учіння студентів: почуття компетентності, особистісна причинність і самодетермінація, причинні схеми та цілеутворення. Актуалізуючи ці фактори можна ефективно впливати на мотивацію.

Мета мотиваційного тренінгу – використання наукових і практичних методів, форм і засобів для розвитку мотивації професійної саморегуляції, створення умов для професійного розвитку і росту майбутніх вчителів, визначення і розвиток якостей, які б сприяли професійній рефлексії. Важливою складовою тренінгу є здатність до переживання досвіду особистісних змін. Це характерно для ситуацій переживання особистістю досвіду, що виходить за межі звичайного людського, коли людина змушена відмовлятися від колишніх цінностей і принципів і шукати нових, раніше незнаних, але таких що дозволяють перейти до нового більш ефективного способу функціонування.

Нами було запропоновано і проведено зі студентами тренінг «Актуалізація мотивації професійного розвитку». Метою цього тренінгу є підвищення професійної мотивації, а також формування особистісних і професійних новоутворень і позитивного ставлення до педагогічної професії.

Завдання тренінгу: 1) розвиток адекватного розуміння себе та інших, а також досягнутих результатів професійної діяльності; 2) формування професійно значущих якостей і умінь; 3) формування позитивного ставлення до професії вчителя; 4) відпрацювання власних проблемних зон; 5) набуття особистого досвіду через процес взаємодопомоги.

Тривалість тренінгу – 16 годин (8 занять по 2 години).

Основними процедурами групової роботи були:

- встановлення контакту і створення атмосфери довіри;
- комунікація індивідуальних моделей реальності учасників групи;
- конструювання кожним учасником, на основі представлених у групі моделей реальності, нової власної моделі;
- рефлексія сформованих особистісних та професійних новоутворень.

Загалом до участі у тренінгу було залучено 75 студентів 1 і 5 курсів Рівненського державного гуманітарного університету.

Оцінка ефективності застосування психологічного тренінгу здійснювалася за допомогою методики вивчення мотивів навчальної діяльності студентів (модифікація А. Реана, В. Якуніна). Отримані результати представлені у таблицях 1, 2.

Таблиця 1.

Найважливіші мотиви навчальної діяльності в студентів I курсу до і після проведення тренінгової роботи

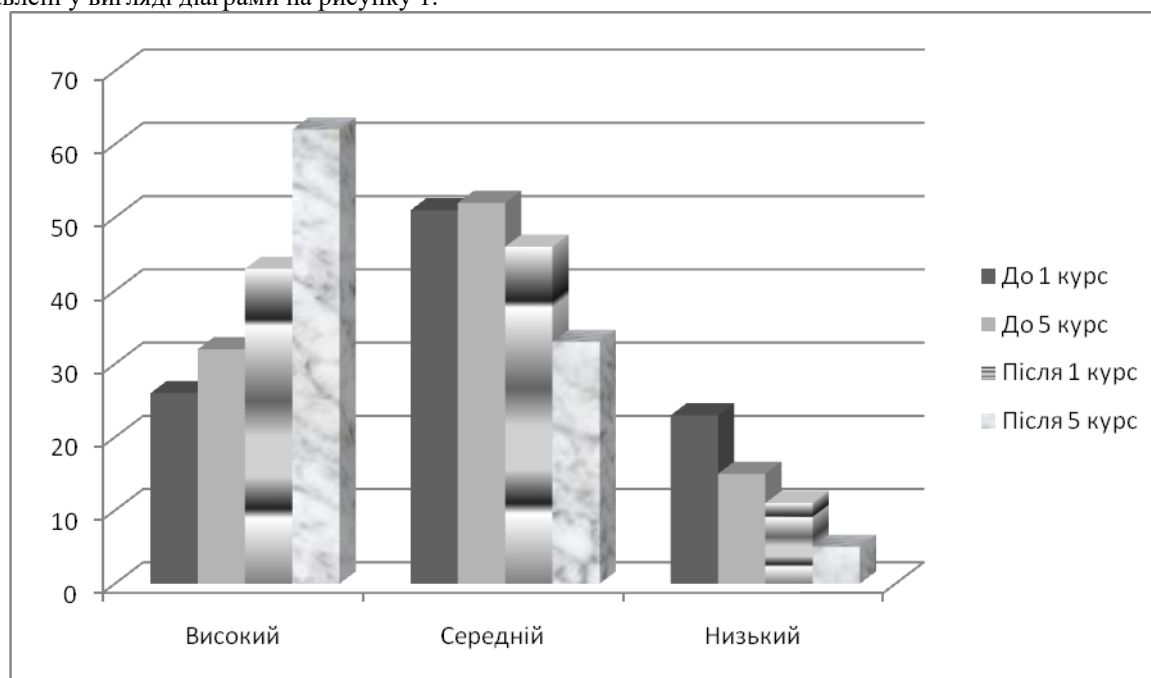
Ранг	Мотиви навчальної діяльності	
	До	Після
1.	Отримати диплом. Набути глибоких і міцних знань.	Стати висококваліфікованим фахівцем.
2.	Досягти пошани викладачів.	Набути глибоких і міцних знань.
3.	Не відставати від однокурсників.	Забезпечити успішність майбутньої професійної діяльності.
4.	Досягнути схвалення батьків.	Успішно вчитися, скласти іспити на «відмінно» і «добре».
5.	Успішно вчитися, скласти іспити на «відмінно» і «добре». Уникнути засудження і покарання за погане навчання.	Отримати диплом. Успішно продовжити навчання.

Таблиця 2.

Найважливіші мотиви навчальної діяльності в студентів V курсу до і після проведення тренінгової роботи

Ранг	Мотиви навчальної діяльності	
	До	Після
1.	Отримати диплом. Набути глибоких і міцних знань.	Стати висококваліфікованим фахівцем.
2.	Стати висококваліфікованим фахівцем.	Набути глибоких і міцних знань.
3.	Досягти пошани викладачів. Успішно продовжити навчання.	Забезпечити успішність майбутньої професійної діяльності.
4.	Не відставати від однокурсників.	Отримати диплом. Успішно вчитися, скласти іспити на «відмінно» і «добре».
5.	Досягнути схвалення батьків.	Досягти пошани викладачів.

Крім того, результати роботи тренінгу оцінювалися також з позиції змін потреби досягнення. Проводилося дослідження за методикою «Потреба в досягненні» (Ю. Орлова). Отримані результати представлені у вигляді діаграми на рисунку 1.

Рис. 1. Графічне представлення рівнів сформованості потреби у досягненні студентів 1 і 5 курсу за методикою Ю. Орлова до і після тренінгу (у %)

Динаміка мотиваційних показників пояснюється специфікою психологічного тренінгу, а саме особливостями тренінгових вправ і технік, їх спрямованістю на розвиток визначених мотиваційних структур певних мотивів.

Процес мотивації професійного розвитку майбутнього вчителя відбувається поступово. Спочатку починає діяти навчально-пізнавальний мотив. Студенти зацікавлені в самому процесі оволодіння знаннями незалежно від зовнішніх чинників (престижність, зв'язок з майбутньою професійною діяльністю тощо). У зазначеному контексті внутрішній мотив стає домінуючим, самостійним, і нарешті, він усвідомлюється, входить до єдиної системи зовнішніх і внутрішніх мотивів. Але найважливішою умовою є організація професійно-орієнтованої діяльності, спрямованої на способи, а не на результат. За таких умов спостерігається висока мотиваційна стійкість. Ще кращого результату можна досягати поєднуючи мотиви, спрямовані на процес і результат. Тобто, застосування різноманітних методів і прийомів, чергування різних видів діяльності, забезпечує високу мотивацію професійного розвитку.

Ефективність застосування тренінгу підтверджується і методами математичної статистики. Кореляційний аналіз засвідчив достовірність результатів. Показники коефіцієнту кореляції у студентів 1 курсу $t=5,3 > 3,65=t$ з ймовірністю третього порогу $p < 0,001$, а у студентів 5 курсу $t=4,04 > 3,65=t$ кореляція достовірною з ймовірністю третього порогу $p < 0,001$.

Висновки і перспективи подальших розвідок. Структура мотивації професійного розвитку майбутнього вчителя складається із сукупності мотивів (внутрішніх і зовнішніх) та ставлень до різних аспектів професійної діяльності і їх удосконалення.

Продуктивність мотиваційного тренінгу емпірично підтверджується не лише методами психодіагностики, а й даними опитування студентів. Використання процедур психологічного тренінгу дає змогу: розвивати у майбутніх вчителів прагнення до індивідуального та професійного розвитку; проводити аналіз і розробку перспективної мети професійного розвитку; здійснювати на підставі аналізу необхідних професійно важливих якостей активізацію студентів.

Перспектива подальших досліджень полягає у системному аналізі мотиваційних можливостей змістовного наповнення окремих навчальних дисциплін, які б сприяли професійному розвитку студентів.

Література

- Вакуленко В.М. Мотивація як рушійний фактор освітньої діяльності викладачів вищої школи / В.М. Вакуленко // Освіта Донбасу : наук.-метод. вид. ЛНПУ ім. Тараса Шевченка. – Луганськ, 2007. - №1. – С.67-70.
- Мороз О.Г. Навчальний процес у вищій школі / О.Г. Мороз. – К., 2001. – 237с.
- Сич В.М. Розвиток мотивації професійного вдосконалення спеціалістів відділів освіти як умова їхньої самоактуалізації / В.М. Сич // Наукові праці МАУП. – К.: МАУП, 2001. – С.104-106.
- Страшук Т. Вверх по лестнице, ведущей вниз / Т. Страшук // Колесо жизни. – 2011. - №4 (47). – С.50-54.
- Яремчук С.В. Професійно-психологічна спрямованість особистості майбутнього вчителя / С.В. Яремчук // Педагогіка і психологія. – 2001. - №1 (30). – С.89-97.

Анотація

У статті аналізується проблема мотивації професійного розвитку студентів педагогічних спеціальностей. Авторами висвітлено можливості використання психологічного тренінгу як засобу підвищення мотивації майбутніх вчителів. Представлено результати застосування мотиваційного тренінгу серед студентів 1 та 5 курсу.

Аннотация

В статье анализируется проблема мотивации профессионального развития студентов педагогических специальностей. Авторами отражены возможности использования психологического тренинга как средства повышения мотивации будущих учителей. Представлены результаты применения мотивационного тренинга среди студентов 1 и 5 курса.

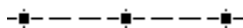
Summary

The problem of motivation of professional development of students of pedagogical specialities is analysed in the article. Authors are reflect possibilities of the use of the psychological training as to the mean of increase of motivation of future teachers. The results of application of the motivational training are presented among students 1 and to a 5 course.

Ключові слова: мотивація, професійний розвиток, психологічний тренінг, професійні здібності.

Ключевые слова: мотивация, профессиональное развитие, психологический тренинг, профессиональные способности.

Keywords: motivation, professional development, psychological training, professional capabilities.

Боровець Олена Віталіївна,
кандидат педагогічних наук, доцент
кафедри педагогіки початкової освіти РДГУ

Складові комунікативної компетентності педагога

У статті висвітлено значення та складові компоненти комунікативної компетентності педагога. Автор аналізує чинники, які впливають на формування комунікативної компетентності вчителя.

Ключові слова: педагогічна комунікація, комунікативна компетентність, комунікативність, спілкування.

В статье рассматриваются значение и составляющие компоненты коммуникативной компетентности педагога. Автор анализирует факторы, которые влияют на формирование коммуникативной компетентности учителя.

Ключевые слова: педагогическая коммуникация, коммуникативная компетентность, коммуникабельность, общение.

Серед важливих проблем сучасної педагогіки, обговорюваних як науковцями, так і практиками, є проблема комунікативної компетентності вчителя. Адже реалії життя нинішньої школи доводять, що саме комунікативна компетентність є неодмінною передумовою професійної діяльності вчителя, яка забезпечує розв'язання системи навчальних і виховних завдань у процесі специфічно організованого спілкування зі школярами.

У педагогічній та психологічній науці проблема комунікативної компетентності вчителя була і залишається актуальною. Комунікативній педагогічній діяльності приділяли багато уваги Л.Божович, Л.Виготський, А.Макаренко, С.Рубінштейн, В.Сухомлинський та інші. У працях О.Захаренка, О.Савченко розкриваються сутнісні характеристики поняття «комунікативна діяльність учителя». Психологічна сутність педагогічної комунікації визначається у напрацюваннях І.Беха, С.Мусатова та інших. Проблема комунікативної компетентності, процесу її формування та вдосконалення висвітлюється у дослідженнях М.Лук'янової, І.Родигіної, Л.Рувинського, О.Цимбалюк та ін. Важливе місце у контексті вивчення означеної проблеми посідають дослідження особливостей процесу педагогічного спілкування із школярами різних вікових груп.

Мета нашої статті – означити сутність та складові компоненти комунікативної компетентності педагога.

Процес формування комунікативної компетентності вчителя починається ще у стінах педагогічного навчального закладу на основі загальної комунікативної компетентності особистості. Звісно, студенти-першокурсники приходять з різним рівнем комунікативних умінь і навичок, мають різні психологічні особливості, які впливають на побудову процесу формування комунікативної компетентності вчителя. Безумовно, позитивним фактором, який сприятиме ефективності цього процесу, є комунікативні нахили особистості майбутнього педагога як така характеристика особистості, яка спонукає студента до спілкування з оточуючими, до встановлення та підтримування стосунків, до ініціації нових знайомств, до спільної діяльності та комунікації з людьми різного віку.

Комунікація – це процес двостороннього обміну інформацією, результатом якого є взаєморозуміння [1, с. 35]. Педагогічна комунікація є однією з провідних функцій людської комунікації, котра не тільки відповідає її найважливішим рисам, але й має власну специфіку. Серед тих особливостей педагогічної

ЗМІСТ

Передмова		4
Колупасва Т.Є.	<i>Сучасний стан та перспектива розвитку системи професійної педагогічної освіти</i>	6
Білявцева О.В.	<i>Православна педагогіка України: історія, реалії та перспективи</i>	10
Бірюкова Н.В.	<i>Розвиток жіночої освіти на Волині (кінець XVIII – початок XX ст.)</i>	15
Бондарук І.М.	<i>Формування професійно-значущих компонентів викладача вищої школи</i>	19
Бондарчук А.І.	<i>Навчально – виховна діяльність Київських вищих жіночих курсів (1878 – 1920 рр.)</i>	20
Бордюк В.М.	<i>Мотивація професійного розвитку майбутніх вчителів засобами психологічного тренінгу</i>	24
Боровець О.В.	<i>Складові комунікативної компетентності педагога</i>	28
Боровець С.В.	<i>Особливості адаптації молодого педагога до практичної діяльності у школі</i>	31
Бричок Б.П.	<i>Технологічна компетентність сучасного педагога</i>	32
Бричок С.Б.	<i>Інтерактивні методи формування творчого потенціалу особистості майбутнього педагога у процесі вузівського навчання</i>	37
Вальчук І.А.	<i>Внесок вітчизняних та зарубіжних педагогів у розвиток питань моральної вихованості</i>	40
Вашкевич Т.В.	<i>Організація педагогічного спілкування учителя й учнів у початкових класах</i>	41
Веремчук А.П.	<i>Підготовка майбутнього вчителя початкових класів до формування освітніх цінностей учнів</i>	43
Ганжа М.В.	<i>Естетичне виховання засобами дизайну в педагогічній теорії та виховній практиці зарубіжних країн</i>	47
Герасимчук А.М.	<i>Історико-педагогічні аспекти розвитку освіти на Західноукраїнських землях у VI – VIII столітті</i>	48
Головко В.А.	<i>Елементи розвивального навчання на уроках української мови</i>	50
Грипич С.Н.	<i>Педагогічна майстерність вчителя при викладанні літератури для дітей</i>	52
Грицкевич Н.М.	<i>Педагогічна майстерність та її роль у морально-культурному розвитку особистості (на прикладі діяльності керівника гуртка «Духовної пісні» Рафалівського центру дитячої та юнацької творчості)»</i>	55
Гудовсек О.А.	<i>Роль вчителя початкових класів в естетичному вихованні школярів</i>	58
Далінчун Ю.В.	<i>Національне виховання – невід’ємний компонент сучасного молодого покоління</i>	60
Джас М.І.	<i>Образ вчителя у творчій спадщині Якова Теофановича Чепіги</i>	62
Дмитрук Р.М.	<i>Дидактичні умови організації самостійної роботи студентів</i>	64
Єрмейчук Г.В.	<i>Самоосвіта як головний чинник професійної підготовки вчителя</i>	66
Захарчук З.О.	<i>Застосування наочності під час навчання за Букварем</i>	68
Захарчук І.В.	<i>Організаційно-педагогічна діяльність школи щодо сприяння успішній адаптації молодих педагогів до професійної діяльності</i>	71
Іванова Л.І.	<i>Формування літературознавчої компетентності майбутнього учителя початкових класів</i>	74
Катеринюк В.І.	<i>Самооцінка вчителя – самосприйняття учнів</i>	77
Квач О.І.	<i>Модернізація освіти в Україні</i>	79
Кмитюк О.В.	<i>Сучасні інноваційні технології навчання</i>	82
Ковальчук Т.М.	<i>Життя і діяльність М. І. Демкова (1859 – 1939)</i>	84
Красовська О.О.	<i>Реалізація інноваційних технологій мистецької освіти у професійній підготовці майбутніх учителів початкової школи</i>	87
Кривко В.Г., Гисюк Н.В., Коваль Г.Є.	<i>Професійне та особистісне зростання майбутнього вчителя початкових класів на різних рівнях його становлення</i>	91
Крикун Ю.В.	<i>Методи та засоби навчання на основі взаємної діяльності учителя та учнів</i>	95
Лавренчук А.П.	<i>Проблеми виховання в сучасній сім’ї</i>	96
Лебедь Л.П.	<i>Актуальність проблеми громадянського виховання на сучасному етапі реформування освіти</i>	99
Лисак М.Г.	<i>Виховання культури поведінки дошкільників у процесі підготовки їх до школи</i>	100
Лисюк В.П.	<i>Філософська система Ж.-Ж. Руссо</i>	102
Маліванчук М.В.	<i>Мовно-мовленнєві аспекти вивчення слова на уроці української мови в початкових класах</i>	103
Мельник А.С.	<i>З досвіду використання різнорівневого мовного аналізу і синтезу на уроках української мови в початкових класах</i>	106
Мельник Ю.В.	<i>Використання інтерактивних технологій навчання на уроках у початкових класах</i>	109
Міщеня О.М.	<i>Відповідальність вчителя початкових класів як професійна якість</i>	110
Мосійчук Г.А.	<i>Формування професійних якостей майбутнього вчителя</i>	112

Навозняк Л.Л.	<i>Вплив фольклору на формування професійних якостей майбутнього вчителя</i>	114
Наумова І.Б.	<i>Джон Локк – філософ, політик, педагог</i>	116
Никонєць О.Я.	<i>Взаємозв'язок школи та сім'ї в контексті етичного виховання</i>	118
Пашук А.С.	<i>Збагачення змісту структурних компонентів уроків образотворчого мистецтва в початкових класах</i>	120
Перець О.М.	<i>«Професійна підготовка вчителя» як засіб формування професійної компетентності майбутнього вчителя початкових класів в умовах ВНЗ</i>	123
Петровець О.І.	<i>Пріоритетні напрями гуманізації освіти і виховання в сучасній школі</i>	126
Пітик С.М.	<i>Статеве виховання школярів як проблема педагогічної науки і практики 20 – 30 рр. XX століття</i>	127
Пучко Т.А.	<i>Адаптація молодого вчителя початкових класів до практичної діяльності у школі</i>	129
Раджабова Т.М.	<i>Ціннісні орієнтації сучасного вчителя початкових класів</i>	132
Рижа С.М.	<i>Питання жіночої освіти в урядовій політиці (XIX – початок XX століття)</i>	134
Рицька Н.Ф.	<i>Гендерне виховання учнів початкової школи як важлива ланка соціально-педагогічної діяльності</i>	135
Суржук Т.Б.	<i>До питання про зміст і організацію педагогічної практики в умовах модернізації системи підготовки вчителів початкової школи</i>	138
Тишина В.В.	<i>Сучасний вчитель початкових класів: взаємодія ВНЗ та школи</i>	141
Ткачук Н.О.	<i>Розвиток духовно-екологічної культури у студентській молоді</i>	143
Усач (Крижанська) Л.В.	<i>Вплив національних традицій на формування педагогічної культури майбутнього вчителя початкових класів</i>	144
Харитонюк Н.П.	<i>Інтеграція змісту навчальних предметів в початковій школі</i>	147
Цяк Л.М.	<i>До питання концепції та структуризації підручника</i>	151
Чугай Ю.М.	<i>Комплексний аналіз тексту як основа розвитку мовленнєвих знань, умінь та навичок молодших школярів з української мови</i>	153
Шевців З.М.	<i>Розвиток соціально-педагогічних цінностей у процесі підготовки вчителя початкових класів</i>	155
Шурин О.І.	<i>Самоосвіта як умова професійного становлення майбутнього вчителя</i>	156
Юськова Т.В.	<i>Понятійний зміст та види педагогічної оцінки знань</i>	159
Яковичина Т.В.	<i>Творчий розвиток особистості дитини в умовах навчально-виховного комплексу</i>	162
Ярошик І.О.	<i>Особливості навчально – виховного процесу Київського Фребелівського педагогічного інституту</i>	165
Ясен Т.А.	<i>Використання елементів усної народної творчості на уроках</i>	167
Шевчук Т.Б.	<i>Етимологічний аналіз як засіб формування мовно-професійної компетентності майбутніх вчителів початкових класів</i>	168
Давнюк С.В.	<i>Елементи теорії складного речення у підготовці майбутнього вчител</i>	171
Бублей Л.І.	<i>Проектна діяльність у початковій школі</i>	173
Гараніч Т.Г.	<i>Дидактичні ігри на уроках у початковій школі</i>	182
Кондратюк С.В.	<i>Нестандартні методи навчання учнів динамічному читанню</i>	190
Христянович Г.В.	<i>Науково-педагогічна діяльність В.І. Поцагайби (друга половина 40-х - 50-і роки XX ст.)</i>	194
Цибульська Л.І.	<i>Система розвитку професійної компетентності педагогів</i>	195
Шведюк М.С.	<i>Педагогічна майстерність вчителя – шлях до оновлення освіти</i>	198
Бандюк В.О.	<i>«Веселкова» технологія у навчанні математики</i>	200
Батьковець С.І.	<i>Проблема навчання і виховання обдарованої дитини</i>	202